

Routinekaart**Pest protocol, aanpak en monitoring gedrag**

VS2.1

Borging

- OIV
- Monitoring kindbegrip

Cyclus

Vastgesteld: januari 2023
 Evaluatiecyclus: 2 jaar
 Evalueren: januari 2025

Leerling - Leerkracht - School - Ouder**Doel**

Pesten in (en rondom) de school tot een minimum proberen te beperken, inzicht te krijgen in de gedragingen van de leerlingen en eenduidige aanpak creëren in het team.

Werkwijze en procedures

Dit document sluit aan op routinekaart ongewenst gedrag leerlingen.

Om het document 'to the point' te houden is er gekozen om informatie ter informatie bij te voegen. Deze toevoegingen geven richting en duidelijkheid voor wat betreft het herkennen van pesten (toevoeging 1), de rollen (toevoeging 2), het bieden van hulp (toevoeging 3) en de verwachtingen (toevoeging 4).

Pesten? Dat doen we hier niet! Praat erover!

Deze routinekaart tegen pesten probeert door samenwerking het probleem van het pestgedrag bij leerlingen aan te pakken. Hiermee wil dit protocol het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van alle kinderen verbeteren. Een kind wordt gepest wanneer het herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander die op hem of haar zijn gericht en waarbij de macht ongelijk is verdeeld. Vormen van negatieve acties kunnen fysiek, verbaal of psychisch, direct of via internet of telefoon plaatsvinden.

Bij structureel pesten is het van belang dat er een gedeelde aanpak is binnen de school, met daarbij intern aandacht voor het gedrag tussen de leerkrachten, in de klas, met ouders en indien noodzakelijk met externe organisaties.

Aanpak van pesten

Signalen komen binnen via eigen waarnemingen, ouders, leerlingen, buurt, collega's, intern begeleider, directie, andere ouders, voorschoolse opvang, naschoolse opvang broers en zussen of andere betrokkenen in de school. Kortom, allen!

Preventief (toevoeging 1, 2 en 4 lezen)

De methode Kwink structureel inzetten (ondersteuning Kwink Team).

Rots en Water

Werken met gouden en zilveren weken.

Signalering van (zorgelijk)gedrag via Kindbegrip.

Observaties op het plein en in de klas.

Gedeelde verantwoordelijkheid van alle leerkrachten.

Aandacht voor mediawijsheid (in groep 6,7 en 8).

Kapstokregels (schoolbreed).

Groepsregels (per leerjaar per groep).

...

Repressief (toevoeging 3 lezen)

Stap 1: Moedig aan om de leerlingen het eerst zelf op te laten lossen - afhankelijk van de situatie richt je je hierbij op de personen en/of op de groep.

Stap 2: Gesprek met gepeste leerling (verheldering, frequentie etc..)

Stap 3: Gesprek met pester (verheldering, frequentie etc).

Stap 3: Gesprek met beide leerlingen en afspraken worden gemaakt.

Na een week; korte evaluatie.

Verbetering zichtbaar? Voor nu klaar, echter volgen gewenst! Laat het (vooral in het begin)

wekelijks terugkomen in klassen/leerling gesprekjes.

Geen verbetering zichtbaar? Herhalen van afspraken en opnieuw een week observatie.

Nog geen verbetering? Opnieuw gesprek met kinderen en ouders op de hoogte stellen.

Onderling afspraken maken en consequenties benoemen (gebruik hiervoor ook routine kaart ongewenst gedrag). Vanaf dat moment noteren in ParnasSys. Vanaf dit moment wordt ook de intern begeleider ingeschakeld. De IB'er kan eventueel opschalen naar externe ondersteuning.

De rol van het kwinkteam wordt later nog toegevoegd.

Online pestgedrag (voor, tijdens en na schooltijd)

Online pestgedrag is lastiger om vast te stellen, maar vanwege grote impact op het kind en/of de klas ook bij ons op school een reden om het aan te pakken ook al gebeurt het na schooltijd.

Daarnaast is het betrekken van ouders in deze situatie belangrijk om zowel thuis als op school de aanpak gelijk te trekken. Zo weten ouders wat er speelt en werk je gericht samen.

De aanpak is vergelijkbaar met bovenstaande aanpak, echter kan er worden besloten om de volgende afspraken toe te voegen.

- Er worden specifieke afspraken gemaakt; hoe gaan we met elkaar om online. Hierbij is ook specifiek aandacht voor de tijd buiten school.
- Ouders worden op de hoogte gesteld, allereerst om hen bewust te maken van het gedrag van hun kind online, maar ook om na schooltijd extra op te letten.
- Gemaakte afspraken worden ook met alle ouders (ter informatie) gedeeld via SocialSchools.
- Na afloop volgt een kort evaluatiegesprek (telefonisch) met ouders om stand van zaken te bespreken.

Besteed ook preventief aandacht aan online gedrag, vooral in de hogere groepen. Grijp momenten en situaties (laagdrempelig) aan om met de kinderen erover in gesprek te gaan.

Toevoeging 1; Pesten herkennen

Mogelijke signalen zijn:

- Het kind heeft angst om naar school te gaan;
- Heeft weinig of geen vrienden;
- Vervalt in vroeger gedrag zoals weer in bed plassen of weer gaan duimen;
- Heeft last van concentratiestoornissen, waardoor de schoolprestaties achteruit gaan;
- Heeft vaak geen eetlust;
- Ze kunnen ineens veel ruzie gaan maken thuis;
- Zomaar en regelmatig huilen om niets;
- Het kind heeft last hebben van buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid;
- Hij/zij komt thuis uit school met kapotte kleren en beschadigde boeken;
- Het kind heeft verdacht vaak kneuzingen, verwondingen en blauwe plekken;
- Hij/zij wordt niet uitgenodigd voor feestjes!
- Het kind fietst alleen naar school;
- Slaapt onrustig en droomt naar;
- Vraagt of steelt geld van de familie;
- Het kind neemt geen klasgenootjes (meer) mee naar huis.

Pesten op school is te herkennen aan een veelheid van signalen.

- Altijd een bijnaam, de persoon nooit bij de eigen naam noemen;
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over die persoon;
- Een klasgenoot telkens weer ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Beledigen;
- Opmerkingen maken over kleding;
- Isoleren en negeren;
- Na schooltijd opwachten, schoppen of slaan;
- Op weg naar huis achterna rijden;
- Naar het huis van de gepeste gaan;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden of schreeuwen;
- Pesten via telefoon of social media.

Signalen voor de leerkracht:

- De gepeste is vaak betrokken bij samenscholingen of **opstootjes** in de klas of op de speelplaats;
- De leerling is **vaker afwezig**; gaat niet graag naar school;
- De leerling zoekt de **veiligheid van de leerkracht** op;
- Een leerling wordt vaak met een bijnaam aangesproken door klasgenoten;
- Er is een verhoogde kans op **psycho-somatische klachten** (hoofdpijn, buikpijn);
- De **schoolresultaten** van de leerling gaan plots achteruit;
- De leerling wordt dikwijls als **laatste gekozen** bij het indelen van groepjes (sportles, groepswork);
- De leerling **isoleert zich** van de anderen, soms met één vriend(in);
- De leerling is vaak alleen en **buitengesloten** tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- De leerling blijft **dicht bij de leerkracht** staan tijdens pauze;
- Opvallend vaak zijn er spullen kapot of verdwenen bij een leerling;
- Een leerling is vaak betrokken bij vechtpartijtjes, scheldpartijen etc.
- Een leerling is steeds het mikpunt van "grapjes". Pen weggooien, etui overgooien, stoel wegzetten etc.
- De leerling gedraagt zich gestresst, **ongelukkig** en depressief;
- De leerling gedraagt zich schichtig, schrikt snel, durft iemand niet aan te kijken etc.
- De schoolprestaties gaan langzaam achteruit;
- De sfeer in de klas is niet goed;
- De leerkracht voelt intuïtief aan dat er "iets" niet klopt in de klas en kan er maar niet de vinger achter krijgen wat het is.

Toevoeging 2; de rollen van pesten

De rollen

Als er in een klas gepest wordt zijn er vaak een aantal standaardrollen die kinderen hebben. Die rollen kun je ook best met kinderen bespreken. Vaak realiseren zij zich niet, dat ze óók een rol spelen bij het pesten, ook al doen ze niets.

- Allereerst is er natuurlijk **de gepeste**. Dit kind (het kunnen ook meer kinderen zijn, maar voor het verhaal houd ik het bij enkelvoud) is degene die zwakker is dan degene(n) die hem pesten. Kinderen denken zelf dat er een reden is waarom ze gepest worden. Ze denken dan aan dingen als: ik ben lelijk, ik heb een beugel, ik heb een bril, enz. Dat blijkt niet te kloppen. De pester zoekt een slachtoffer: bij dat slachtoffer wordt een reden “verzonnen.” Er zijn verhalen van bloedmooie, slimme kinderen, die toch slachtoffer waren van pesters. De gepeste lokt het pesten (in de regel) níet uit! Het kan wel zijn, dat het kind verkeerd reageert op het pesten of op andere kinderen die echt willen helpen. Door de continue stress en het groeiende wantrouwen tegen anderen, kan het kind wel verkeerde reacties vertonen. Heel soms komt het voor dat een kind de onzekerheid niet meer aankan (wanneer halen ze weer wat met me uit?) en het pesten op dat moment dan maar zelf “uitlokt” door de pester te provoceren. Er is nu tenminste duidelijkheid.
- **De pester:** De pester wil graag domineren. Hij wil de baas zijn, maar tegelijkertijd wil hij dat anderen hem accepteren. De pester bestaat vaak bij de gratie van anderen. Er zijn meestal een aantal meelopers, die de pester helpen. De pester heeft vaak problemen thuis of op school. Dat zijn voor hem of haar onoplosbare problemen. Die worden afgereageerd op een zwakker kind. De pester alleen maar straffen zal het probleem dus nooit oplossen. De no blame methode gaat daar van uit. Ook de pester heeft dus uiteindelijk hulp nodig. Het komt nog al eens voor dat de pester vroeger zelf gepest werd. Om dit te voorkomen heeft hij deze rol genomen.
- **De meelopers:** zij zijn vaak bang voor de pester. Door mee te doen zorgen ze dat zij in ieder geval geen slachtoffer worden. Ook bewonderen ze de pester soms of willen ze laten zien dat zij óók durven. Door mee te doen horen ze bovendien bij de groep. Ze gaan vaak nog een stapje verder in hun gedragingen dan de pester.
- **De weggijkers of buitenstaanders:** het grootste gedeelte van je klas. Deze kinderen zien het pesten wel. Ze doen echter niets, uit angst zelf slachtoffer te worden. Als je anoniem briefjes laat invullen met de vraag: zie jij wel een dat er iemand in deze klas gepest wordt? Met als tweede vraag: wie worden er dan gepest? Kun je soms verrassende antwoorden krijgen.
- **De helper:** soms is er een enkel kind dat wèl durft op te komen voor de gepeste. Dit kind gaat wel met het slachtoffer om, ondanks alle moeilijkheden.
- **De leerkracht:** niet vaak genoemd, maar hij of zij heeft wel degelijk een rol in dit geheel. De manier waarop de leerkracht reageert op het pesten, maar ook op de gepeste en de pester kan absoluut invloed hebben.

Toevoeging 3; help de gepeste, de pester en de klas

Help de gepeste

- Spreek in vertrouwen met het gepeste kind. Maak niets openbaar tegen de wil van het kind. Uiteraard maak je wel een afweging wanneer de veiligheid in het gedrag komt.
- Probeer het kind er wel van te overtuigen, dat er IETS moet gebeuren en dat anderen dit dus te weten komen.
- Bied steun aan het gepeste kind. Neem het kind zeer serieus.
- Vertellen dat het kind moet “terugvechten” is niet nuttig. Het kind is immers duidelijk de zwakkere partij? Zoveel mogelijk negeren is nog het beste, maar maakt de sfeer nog steeds niet veilig.
- Bespreek met het kind wat voor hem een oplossing kan zijn.
- Spreek met het kind af dat het vertelt wat er aan de hand is, omdat jij niet alles kan zien. Sommige kinderen hebben zeker als ze jonger zijn, het idee dat de juf of meester “alles weet” en dus ook van het pesten weet.
- Licht de ouders van het kind in en vraag wat zij gemerkt hebben.
- Bespreek of het gepeste kind misschien sociale vaardigheidstraining nodig heeft.

Help de pester

- Praat met de pester en kijk of je inzicht kunt krijgen in de gedachte achter het pesten. Hoe lastig misschien ook: beschuldig het kind niet.
- Leg uit hoe een gepest kind zich voelt en welke gevolgen pesten kan hebben. Vaak realiseren kinderen zich dit niet!
- Leg aan het kind uit, dat het pesten moet stoppen en hoe jij daarmee aan de slag gaat.
- Licht de ouders van het kind in. Hebben zij iets gemerkt van het pesten? Maak ook hen duidelijk dat het pesten moet stoppen en wat jij gaat doen om dit voor elkaar te krijgen.
- Bekijk of het kind sociale vaardigheidstraining nodig heeft.
- Benoem duidelijk de eventuele consequenties voor de pester als het pesten niet stopt.
- Maak een vervolg afspraak om te bekijken hoe het dan gaat.

In gesprek met de meelopers en buitenstaanders: de rest van de klas dus

- Vertel aan je groep dat er in de klas gepest wordt. Dat zal geen verrassing zijn.
- Bespreek klassikaal de verschillende rollen in het pestproces (zie boven). Leg ook uit dat pesters vaak zelf problemen hebben en niet altijd “slechte kinderen” zijn.
- Maak goed duidelijk dat buitenstaanders/wegkijkers die van het pesten weten en niets doen eigenlijk even schuldig zijn.
- Prijs (in het algemeen) kinderen die de moed hebben voor de gepeste op te komen en vertel dat een hele groep SAMEN het pesten van een enkele pester kan stoppen.
- Leg uit dat komen vertellen dat iemand gepest wordt absoluut geen klikken is.
- Maak goed duidelijk dat jij niet alles kan zien en dat hun hulp hierbij belangrijk is.
- Bedenk met de klas wat ze kunnen doen om pesten tegen te gaan. Houd ook dit algemeen en laat geen namen noemen.
- Moedig kinderen aan om hun mening over pestgedrag te geven. De meeste kinderen zijn namelijk gewoon tegen pesten. Als veel kinderen zich tegen pesten uitspreken, maakt dat anderen duidelijk dat ze niet alleen staan in hun afkeuring hiervan.
- Stel dat je klas geen oplossingen kan (of wil) geven: zeg dan dat je morgen op de zaak terugkomt, omdat het zeer belangrijk is dat zij met zijn allen oplossingen verzinnen.
- Maak duidelijk dat jij pesten *nooit* tolereert en dat je alles zult doen om pesten te bestrijden en te voorkomen. Jouw besliste houding in deze is zeer belangrijk!
- Vertel de groep dat je de directie van de school op de hoogte brengt en mogelijk ook sommige ouders. Doe dit ook echt. Het geeft aan hoe belangrijk jij het vindt dat het pesten stopt.
- Vertel dat je over een paar dagen op de zaak terugkomt, om te kijken hoe het gaat.
- Denk niet dat het pesten hierna over is. Pestgedrag heeft de neiging terug te komen. Evalueer na 6 weken wéér met zijn allen hoe het nu gaat. Blijf alert!

Toevoeging 4; Verwachtingen leerkrachten, ouders, leerling**Wat mag u verwachten van de leerkrachten op school?**

- We zorgen voor een respectvolle omgang met uw kind, met u als ouder/verzorger en als collega's onder elkaar.
- We kiezen voor een oplossingsgerichte aanpak bij problemen, maar bieden tevens duidelijke grenzen.
- We nemen pesten serieus: we maken het bespreekbaar (ook als het zich niet voordoet), staan open voor meldingen van kinderen en ouders en doen alles wat binnen onze mogelijkheden ligt om het op te lossen/ te voorkomen.
- We zijn alert op het signaleren van pestgedrag.

Wat verwachten wij van de ouders?

- Dat u respectvol omgaat met alle kinderen (van uzelf en anderen), met andere ouders en met teamleden van de school.
- Dat u respect heeft voor andermans opvoeding.
- Dat u contact opneemt met school wanneer u zich zorgen maakt om het welzijn van uw of andermans kind.
- Dat u bereidheid toont om een eventueel pestprobleem samen met uw kind, de leerkracht en mogelijk andere betrokken ouders en kinderen op te lossen.

Wat verwachten wij van de kinderen?

- Dat jullie respect tonen voor jezelf, alle kinderen en alle volwassenen die je tegenkomt op school .
- Dat jullie hulp vragen van leerkrachten wanneer je er zelf niet uitkomt het probleem op te lossen.
- Dat jullie klasgenoten helpen als je ziet dat er gepest wordt.
- Dat jullie je houden aan de schoolregels en de regels die je samen met je klas hebt opgesteld.